

Kritik mot Kronofogdemyndigheten för medelshanteringen i ett ärende om utmätning

Anmälan

AA framförde i en anmälan klagomål mot Kronofogdemyndigheten och uppgav bl.a. följande. Hon lämnade i egenskap av ombud in en ansökan om verkställighet till Kronofogdemyndigheten i slutet av juli 2010. Pengar utbetalades sedan till sökandenas bankkonto vid ett antal tillfällen samt genom att en check skickades till henne vid ett tillfälle. Den 12 april 2011 kom det en skrivelse från Kronofogdemyndigheten om att pengarna skulle återbetalas. Varken hon eller sökandena hade fått någon information om att de pengar som betalats ut kunde komma att återkrävas.

Av en till anmälan fogad skrivelse från Kronofogdemyndigheten framgick i huvudsak följande. Genom ett beslut den 8 april 2011 hade Nacka tingsrätt fastställt att hinder mot verkställighet förelåg. Samma dag upphävde tingsrätten ett antal beslut om utmätning samt eventuella beslut om fördelning och utbetalning som Kronofogdemyndigheten fattat med anledning av de upphävda utmätningensbesluten, om dessa inte vunnit laga kraft vid tiden för överklagandet. Sökandena ombads därför att återbetala ett visst belopp till myndigheten.

Utredning

Handlingar i Kronofogdemyndighetens mål U-21778-10/0103 och från Nacka tingsrätt begärdes in. Kronofogdemyndigheten lämnade vidare uppgifter om utbetalningar i deras mål enligt följande.

- Ett beslut om utmätning av bankmedel fattades den 23 november 2010. Överklagande av beslutet kom in till myndigheten den 30 november 2010. Medel betalades ut till sökandena den 19 januari 2011.

- Ett beslut om utmätning av ersättning från Försäkringskassan fattades den 30 november 2010. Överklagande kom in den 7 december 2010. Medel betalades ut till sökandena den 24 januari, 22 februari och 21 mars 2011.

Kronofogdemyndigheten anmodades därefter att yttra sig över handläggningen av det aktuella ärendet, varvid särskilt skulle framgå anledningen till att utmäta medel utbetalades trots att överklaganden av utmättningsbeslut hade inkommit.

I remissvaret, till vilket fogades ett yttrande från Östra verkställighetsavdelningen (här utelämnat), anförde Kronofogdemyndigheten genom biträdande processägaren BB följande.

Redogörelse för handläggningen i mål U-21778-10-0103

Sökandena - - - har genom ombudet, AA - - - ansökt om verkställighet hos KFM 2010-07-28 för ett belopp om 471 000 kr jämte ränta. - - - Som grund för fordran åberopades en dom som meddelats av Jakobsbergs tingsrätt den 1 oktober 1997 i mål nr B 330-95 samt dom som meddelades av Svea Hovrätt den 27 januari 2000 i mål nr B 2179-97 och B 1847-98. Domen överklagades till Högsta domstolen som den 18 maj 2000 beslutade att inte medge prövningstillstånd.

Svaranden invände mot verkställighet och angav som grund för invändningen att det fanns ett avtal som har ersatt den dom som sökandena begärt verkställighet av. KFM prövade svarandens invändning och beslutade 2010-11-12 att verkställigheten skulle justeras till att omfatta ett kapitalbelopp om 115 000 kr. I övrigt förelåg hinder mot verkställighet. Gälldenären överklagade detta beslut och ärendet överlämnades till Nacka tingsrätt 2010-12-13.

KFM fattade beslut om utmätning 2010-11-19 med stöd av 4 kap. 17 § utsökningsbalken av tillgodohavande på gälldenärens bankkonto hos Danske Bank. Utmättningsbeslutet delgavs banken 2010-11-23. Gälldenären inkom 2010-11-30 med delgivningsbevis och överklagande av beslutet. Medel som inflöt från utmätningen av bankmedel, 24 163 SEK, betalades ut via utbetalningskort till sökandena den 19 januari 2011.

KFM fattade beslut om utmätning 2010-11-30 av gälldenärens ersättning från Försäkringskassan. Gälldenären har överklagat beslutet 2010-12-07. Medel som inflöt från den utmätningen av gälldenärens ersättning från Försäkringskassan betalades ut till sökandena den 24 januari 2011, 22 februari 2011 samt 21 mars 2011. Utbetalningarna i januari och februari utbetalades till sökandens bankkonto medan den i mars gick via utbetalningskort. Vid samtliga tillfällen var det 4 058 SEK som utbetalades.

Beslut inkom 2011-04-12 från Nacka tingsrätt med anledning av att gälldenären har överklagat KFM:s beslut att inte bifalla invändning mot verkställighet i målet den 12 november 2010. Tingsrätten fastställde att hinder mot verkställighet förelåg. De ovan angivna utmättningsbesluten upphävdes också av tingsrätten. Tingsrättens beslut gällde omedelbart och KFM har samma dag i skrivelse till sökandenas ombud begärt att de pengar, tillsammans 36 337 SEK, som sökandena har erhållit ska betalas tillbaka.

Målet avslutades och återredovisades till sökanden 2011-05-12.

KFM:s bedömning

Enligt 13 kap. 14 § p. 3 utsökningsbalken får KFM inte utbetala medel till sökanden om rätten till medlen är beroende av ett överklagande av utmätningen med mindre än att denne ställer säkerhet. I det aktuella målet borde därför inte utbetalning ha skett till sökandena.

KFM har flera parallella IT-system för handläggningen av verkställighet. Hanteringen av in- och utbetalningar hanteras huvudsakligen i ett äldre system (REX) som har varit i drift sedan mitten av 1970-talet. Utmättningsbesluten administreras i ett annat system (INIT), vars första version produktionsstartades 2001. I

INIT kan också utförliga handläggarnoteringar göras. I REX finns ett anmärkningsfält där en notering om högst 20 positioner får plats.

För att hindra maskinell utbetalning av medel läggs en spärr i form av bokstaven "M" in i REX vid bland annat överklagande. Detta kan göras av samtliga handläggare. Samtidigt läggs i anmärkningsfältet in en förklaring, exempelvis "M=överklagande". När en exekutionstitel som inlämnats för verkställighet inte vunnit laga kraft läggs bokstaven "E" in. Trots "M" eller "E" är det möjligt att göra manuella utbetalningar. För korrekt hantering måste handläggaren uppmärksamma dels att ett "M" eller "E" finns inlagt, dels vad som avses. I aktuellt ärende har "M" även använts för att ange sökandens kontonummer, vilket kan ha gjort att noteringen om överklagande missades.

Teamledaren på medelshanteringen uppger i bilaga till Östra verkställighetsavdelningens underyttrande - - - att den första utbetalningen gjordes då man uppmärksammade att exekutionstiteln i målet vunnit laga kraft. Hade det inte funnits några överklagade utmättningsbeslut hade detta varit korrekt handläggning. Vad gäller den andra utbetalningen några dagar senare tros anledningen vara densamma. Den tredje och fjärde utbetalningen är troligen följden av att bokstaven "M" använts för två olika upplysningar och att noteringen om överklagande inte uppmärksammats.

Att medlen i mars istället för att sättas in på sökandenas konto betalades ut via ett utbetalningskort kan återigen endast förklaras med den "mänskliga faktorn". Den handläggare som skötte betalningen uppmärksammade inte att det fanns ett konto angivet och betalade istället ut medlen via utbetalningskort.

Att KFM har rätt att kräva tillbaka utbetalda medel när domstol ändrat ett beslut om utbetalning framgår av lag och är inget KFM särskilt upplyser sökande om i samband med att medel utbetalas. I sammanhanget kan nämnas att KFM gör c:a 3 miljoner utbetalningar per år.

Sammanfattningsvis beror de felaktiga utbetalningarna på den mänskliga faktorn och att spärren mot utbetalning som läggs in vid överklagande inte hindrar manuell hantering. Det faktum att "M" används för flera typer av anmärkningar verkar också ha haft betydelse.

Avslutningsvis kan nämnas att KFM i april i år produktionssatte den första versionen av ett nytt IT-stöd för verkställighetens medelshantering. Det nya systemet ska successivt ersätta REX till den del som avser medelshantering. Den förbättrade funktionalitet som det nya systemet erbjuder ska förhoppningsvis minimera risken för att medel felaktigt utbetalas.

AA kommenterade Kronofogdemyndighetens remissvar.

Bedömning

Av utredningen framgår att Kronofogdemyndigheten betalat ut utmäta medel till sökandena trots att det dessförinnan kommit in överklaganden från svaranden avseende berörda utmättningsbeslut. När utmättningsbesluten sedan upphävts av Nacka tingsrätt har Kronofogdemyndigheten återkrävt utbetalade medel.

Som framgår av Kronofogdemyndighetens yttrande följer av 13 kap. 14 § 3 utsködningsbalken att medel inte får betalas ut utan att säkerhet ställs om rätten till medlen är beroende av ett överklagande av utmätningen. Enligt myndighetens interna rutiner ska en utbetalningsspärr registreras i ärendet när det kommer in ett överklagande av en utmätning. En sådan spärr hindrar dock inte manuella utbetalningar. Vid en manuell utbetalning måste i stället den handläggare som

sköter betalningen uppmärksamma registreringen av spärren och dess närmare innebörd.

I det nu aktuella ärendet hade en utbetalningsspärr registrerats i enlighet med Kronofogdemyndighetens rutiner. En liknande registrering hade dock även använts för att ange sökandens kontonummer. Enligt Kronofogdemyndigheten kan detta vara förklaringen till att utmäta medel ändå betalades ut. Det var givetvis fel av Kronofogdemyndigheten att betala ut medlen till sökandena efter det att svarandens överklaganden kommit in till myndigheten. Kronofogdemyndigheten förtjänar kritik för det inträffade.

Jag har även i beslut denna dag kritiserat Kronofogdemyndigheten för dess hantering av utmäta medel (JO:s dnr 4466-2011) och för att utmätning skett trots att skulden betalats (JO:s dnr 4408-2011). Det finns därför anledning att framhålla att myndighetens medelshantering är en viktig del av verksamheten som kan ha stor betydelse för den enskilde. Det är således, även för förtroendet för verksamheten, viktigt att handläggningen i detta avseende är korrekt. Jag vill därför understryka vikten av noggrannhet i myndighetens medelshantering.

Vad som i övrigt kommit fram och vad AA i övrigt anfört föranleder inte någon ytterligare åtgärd eller något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas.